

CSF binnen onze brede zorgwerking:
Een krachtige leeromgeving voor elke leerling
Basisschool Scheppers Wetteren

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

1. Identificatie van de voorbeeldpraktijk

Deze praktijk beschrijft dat onze school, vanuit een inclusieve zorgvisie, een stimulerende leeromgeving creëert waarin alle leerlingen optimaal kunnen groeien. Door systematische opvolging en gerichte ondersteuning werken we aan het versterken van beschermende factoren en het verminderen van risicofactoren, met als doel elke leerling maximaal te laten ontplooiën.

1.1. Fase van het zorgcontinuüm

Alle fases van het zorgcontinuüm worden hierin opgenomen.

2. Beschrijving van de voorbeeldpraktijk

2.1. Doelgroep

Wie behoort tot (uiteindelijke) doelgroep van de praktijk?

Onze doelgroep bestaat uit alle kinderen van de lagere school die baat hebben bij verrijking binnen één of meerdere leerdomeinen. Sommige kinderen krijgen verrijking in verschillende leerdomeinen, terwijl anderen enkel verrijking hebben binnen een specifiek domein, afhankelijk van hun individuele noden en talenten. Vanuit een visie op zorg biedt de school alle leerlingen een krachtige leeromgeving aan. De school stimuleert zoveel mogelijk de ontwikkeling van alle leerlingen, volgt hen systematisch op en werkt actief aan de vermindering van risicofactoren en aan de versterking van beschermende factoren.

Zijn er intermediaire doelgroepen? Zo ja, welke?

Onze intermediaire groep bestaat uit de leerkrachten van onze lagere school die we eerst geprofessionaliseerd hebben rond CSF. Het is zeer waardevol om enkele experts in cognitief sterk functioneren binnen ons team te hebben zodat zij hun expertise kunnen doorgeven. Door de kennis en vaardigheden van het volledige team te vergroten, kunnen we meer leerlingen bereiken en hen de ondersteuning bieden die ze nodig hebben. Daarnaast wordt elke leerkracht betrokken doordat wij klasoverschrijdend met hetzelfde sporenbeleid werken. Dit zorgt niet alleen voor beter klasmanagement, maar versterkt ook de (leer)ontwikkeling van de kinderen en de impact van onze verrijkingsaanpak.

Hoe wordt bepaald welke personen tot de doelgroep behoren?

In elke klas van de lagere school hanteren we een vijfsporenbeleid, waarbij leerlingen grotendeels zichzelf mogen situeren, als effectieve manier om breed te differentiëren en in te spelen op de noden van alle leerlingen.

- Spoor 1: Extra ondersteuning in een kleine groep onder begeleiding van de leerkracht.
- Spoor 2: Basisoefeningen voor leerlingen die de leerstof goed begrijpen.
- Spoor 3: Uitdagende oefeningen voor leerlingen die de leerstof volledig beheersen en nood hebben aan extra uitdaging.
- Spoor 4: Individuele trajecten voor kinderen met specifieke onderwijsbehoeften.
- Spoor 5: Projectklas voor CSF-leerlingen

Aan welk spoor een leerling deelneemt, kan per les variëren. Zo kan een kind bijvoorbeeld voor rekenen spoor 3 volgen en voor taal spoor 2. Soms stuurt de leerkracht deze keuze bij, aangezien kinderen niet altijd de meest inhoudelijk geschikte optie kiezen, maar zich laten leiden door sociale factoren of de perceptie van minder werk, of angst om te falen in de moeilijkere oefeningen: self-handicapping (onderpresteren). In zulke gevallen ondersteunt de leerkracht hen bij het maken van een passende keuze, waarbij gekeken wordt naar welke uitbreiding nodig is, welke oefeningen essentieel zijn en welke mogen worden overgeslagen.

Daarnaast heeft de school een sterke visie en signaleringsbeleid rond Cognitief Sterk Functioneren (CSF), dat in de lagere school al geruime tijd wordt toegepast. Hierdoor zijn meerdere leerkrachten goed getraind in het signaleren van en inspelen op de noden van cognitief sterke leerlingen. Ook het kleuterteam werd intussen geprofessionaliseerd en werkte samen met de CSF-coördinator (CSF-co) aan een eenduidig en structureel beleid voor het screenen en signaleren van CSF-kleuters.

De beslissing over wie op spoor 4 en 5 werken, wordt genomen door de leerkrachten in overleg met het kernteam CSF. Voor deze leerlingen is deelname niet vrijblijvend, en de school hanteert een beslissingsboom (Bijlage 1) om tot een weloverwogen keuze te komen. Binnen de drie eerste sporen (1, 2 en 3) hebben kinderen wel de vrijheid om zelf te kiezen welk spoor zij volgen.

Betrokkenheid doelgroep

Cognitief sterk functionerende leerlingen (CSF-leerlingen) geven via observaties, kindcontacten en reflectiemomenten feedback over hun leerervaringen en behoeften. Hun input helpt ons de sporenaanpak verder te verfijnen. Daarnaast krijgen zij de kans om mee te denken over de inhoud van verrijkingstaken.

Ook de leerkrachten spelen een belangrijke rol. Hun observaties en ervaringen worden systematisch geëvalueerd en geïntegreerd in het beleid. Tijdens elk intern overleg worden de CSF-opvolglijsten (Bijlage 2) besproken. Hierin verzamelen we alle relevante informatie over CSF-leerlingen in spoor 3, 4 en 5, evenals mogelijke onderpresteerders.

Wanneer blijkt dat het vijfsporenbeleid niet meer volstaat, wordt in overleg met ouders bekeken of versnelling een geschikte optie is. Op basis van een grondige analyse en gesprekken met alle betrokkenen nemen we hierin een weloverwogen beslissing.

Dankzij deze voortdurende wisselwerking tussen leerlingen, leerkrachten en ouders wordt de praktijk steeds beter afgestemd op de noden van cognitief sterke leerlingen.

2.2. Doel

Hoofddoel

We streven naar een geïntegreerde zorgaanpak waarin cognitief sterk functionerende (CSF) leerlingen binnen het 5-sporenbeleid optimaal wordt ondersteund. Door middel van gedifferentieerde instructie, gerichte begeleiding en verrijkend materiaal zorgen we ervoor dat alle leerlingen, inclusief CSF-leerlingen, onderwijs krijgen dat aansluit bij hun behoeften. Dit draagt bij aan hun cognitieve ontwikkeling, leerplezier en sociale integratie binnen de klascontext.

Subdoelen

1. Een duidelijke en gestructureerde organisatie binnen het 5-sporenbeleid
2. Ondersteuning van alle leerlingen binnen een flexibele zorgaanpak
3. Uitdagend en afgestemd onderwijs bieden voor CSF-leerlingen
4. Voorkomen van demotivatie en onderpresteren
5. Stimuleren van brede ontwikkeling bij CSF-leerlingen
6. Professionalisering en ondersteuning van leerkrachten
7. Evalueren en optimaliseren van de CSF-werking

2.3. Aanpak

Algemene opzet van de voorbeeldpraktijk

Subdoelen	Actie	Wanneer	Verantwoordelijk
1	1. Beginsituatie in kaart brengen om zorgnoden per klas te kennen.	juni en september	zorgteam
1	2. Analyse beginsituatie bespreken + acties aan koppelen	september	zorgteam
1,2,3	3. Efficiënte taakverdeling tussen klastitularis, zorgleerkrachten en CSF-coördinator	continue	klastitularis en zorgteam
1,2	4. Wekelijks flexibel zorgrooster opstellen	Wekelijks	zorgleerkracht
1,2,3,4,5	5. Inzetten op co-teaching en 5-sporenbeleid uitvoeren	Dagelijks	zorgteam en klastitularis
1,2,3,4,5	6. Plustraject aanbieden voor CSF-IIn	Dagelijks	CSF-co
1,2,3,4,5	7. Projectklas aanbieden	Wekelijks	Projectklasleerkracht

6,7	8. Professionaliseren leerkrachtenteam	regelmatig op personeelsvergadering (pv) en hospiteren	zorgteam
6,7	9.Ondersteunen van leerkrachten door evaluaties en bijsturingen	3 x per jaar (intern zorgoverleg) of wanneer noodzakelijk	zorgteam
1,2,3,4,5,6,7	10.Verankeren in kwaliteitskaart	pv juni	zorgteam

Concrete inhoud van de voorbeeldpraktijk

Tien jaar geleden werden enkele structurele ingrepen doorgevoerd in ons schoolbeleid. Zo werd er bewust gekozen voor een zorgleerkracht met ervaring. Daarnaast werd er wekelijks een kernteam 'zorg' opgericht. We kwamen tot enkele kernprincipes voor ons vernieuwde zorgbeleid:

- Zorg in elke klas, afgestemd op de noden per groep.
- Specifieke aandacht voor CSF-leerlingen: 1/3 van de zorguren wordt hiervoor ingezet.
- Flexibel weekschema: geen enkel zorguur gaat verloren.
- Zorg gebeurt zoveel mogelijk in de klas, niet erbuiten.
- De klasleerkracht draagt de eindverantwoordelijkheid voor de zorg binnen de klasgroep.
- Inzetten op preventieve zorg door co-teaching met een 5-sporenbeleid

Hoe zetten we dit beleid om?

1. Beginsituatie in kaart brengen om zorgnoden per klas te kennen

In een jaarlijkse zorgevaluatie (Bijlage 3), ingevuld door alle leerkrachten, wordt bevraagd wat de noden van de huidige klas zijn en welke hulp de leerkrachten denken nodig te hebben.

2. Analyse beginsituatie bepreken + acties aan koppelen

Nog voor de start van het schooljaar maakt het zorgteam een analyse: hoeveel zorguren zijn beschikbaar en waar liggen de grootste noden? We zoeken ook actief naar creatieve oplossingen om zorguren efficiënt in te zetten naar noden. Door in te zetten op klasoverschrijdend werken of vrijwilligers in te schakelen, kunnen we zorgleerkrachten ontlasten en maken we tijd vrij voor andere noden. Van daaruit wordt een basiszorgrooster (Bijlage 4) opgesteld, waarbij bewust één derde van de uren wordt gereserveerd voor CSF-leerlingen. Dankzij ons flexibel weekschema kunnen we wekelijks bijsturen.

3. Efficiënte taakverdeling tussen klastitularis, zorgleerkrachten en CSF-coördinator

Binnen ons zorgteam hebben we duidelijke afspraken gemaakt over wie welke verantwoordelijkheden opneemt. Dit is niet alleen efficiënt, maar helpt ook om aan het hele schoolteam helder te communiceren bij wie ze waarvoor terecht kunnen. We kiezen er bewust voor dat de klastitularis de opvolging doet voor spoor 1. Daarnaast volgt de klastitularis, samen met de zorgleerkracht, spoor 2 en 3 op binnen de klas. Onze zorgleerkracht stelt wekelijks een flexibel zorgrooster op, doet de

aanvangsbegeleiding en bewaakt mee de drie eerste sporen. Doordat ze als co-teacher mee in de klas staat, kunnen noden snel worden gesignaleerd en wordt er vlot bijgestuurd waar nodig. Alles wat CSF betreft, zo ook spoor 4, wordt opgevolgd door onze CSF-coördinator. Andere trajecten op spoor 4 worden dan weer opgevolgd door onze zorgcoördinator. Spoor 5 wordt geleid door de projectklasleerkracht.

4. Wekelijks flexibel zorgrooster opstellen

Regelmatig zijn er wel wijzigingen in het lesverloop. Om te voorkomen dat er daardoor waardevolle zorgtijd verloren gaat, stelt onze zorgleerkracht wekelijks een nieuw zorgrooster op.

Dankzij dit flexibele systeem benutten we elk zorgmoment optimaal. Leerkrachten worden zo ook gestimuleerd om vooraf goed na te denken over hoe ze hun zorguren willen inzetten. De focus ligt op het geven van preventieve zorg. Bij de moeilijke lessen gaat de klastitularis, na een korte instructie, met spoor 1 aan de slag a.d.h.v. een miniklas terwijl spoor 2 en 3 door de zorgleerkracht worden opgevangen.

In het rooster worden ook doelgerichte en effectieve methodieken (bv. carrouselwerking voor metend rekenen, opsplitsen van klas om Frans mondeling in te oefenen, kindcontacten, hospiteermomenten...) opgenomen die eerder als waardevol werden ervaren om zorgleerkrachten bij in te zetten.

5. Inzetten op co-teaching en uitvoeren van ons sporenbeleid (Bijlage 5)

In onze school staat samenwerking centraal. Zorgleerkrachten worden actief betrokken in de klas via verschillende vormen van co-teaching: ondersteunend, observerend, coachend, parallel of doorschuif. Deze aanpak laat ons toe sneller in te spelen op noden, gerichte ondersteuning te bieden en een gedeelde verantwoordelijkheid op te bouwen. Samen lesgeven of hospiteren is nu deel van onze open schoolcultuur.

Deze werkwijze versterkt ook de uitvoering van ons 5-sporenbeleid, waarmee we differentiëren binnen elke klas:

Spoor 1: extra hulp – voor leerlingen die moeite hebben met de leerstof,
Spoor 2: basis – voor leerlingen die de leerstof goed begrijpen,
Spoor 3: verdieping – voor leerlingen die nood hebben aan verdieping,
Spoor 4: individueel traject – voor leerlingen met een aangepast curriculum, naar boven (CSF-leerlingen) of beneden toe.
Spoor 5: Projectklas voor CSF-leerlingen

Ons 5-sporenbeleid kadert binnen het zorgcontinuüm. Binnen elke fase gaan wij handelingsgericht te werk. De eerste drie sporen (1, 2 en 3) situeren zich binnen fase 1 van het zorgcontinuüm, waar de zorg breed gedragen wordt binnen de klaswerking en door het schoolteam. Spoor 4 (en in specifieke gevallen een aanvullend vijfde spoor) valt onder fase 2, waar verhoogde zorg of een individueel traject op maat noodzakelijk is, in nauwe samenwerking met het zorgteam en eventueel externe partners.

Leerkrachten geven elk op hun manier invulling aan de sporen, maar het gebruik ervan wordt schoolbreed bewaakt. Lessen starten met korte instructies, leerlingen kiezen hun oefeningen zelf en leren gaandeweg het juiste spoor in te schatten op basis van hun eigen leerbehoeften. Tijdens miniklassen krijgen leerlingen op spoor 1 verlengde instructie, terwijl de co-teacher spoor 2 en 3 begeleidt. CSF-leerlingen volgen meestal onmiddellijk het met hen afgesproken traject. Leerlingen op spoor 3 en 4 leren we werken met een stappenplan voor zelfstandig werk.

6.Plustraject aanbieden voor CSF-IIn

Voor CSF-leerlingen voorzien we een apart plustraject. Deze CSF-leerlingen krijgen gecompacte leerstof voor wiskunde, taal en/of wereldoriëntatie. Om te bepalen welke leerstof gecompact kan worden, nemen de klasleerkrachten voortoetsen af. Op basis van een foutenanalyse beslissen zij welke onderdelen gecompact worden. De vrijgekomen tijd wordt ingevuld met verrijking, zo kunnen deze leerlingen tijdens deze vakken, binnen de klas, werken aan die verrijking. Dit wordt wekelijks opgevolgd door de CSF-coördinator.

Het is de bedoeling dat deze leerlingen zelfstandig werken aan het verrijkingswerk en zo min mogelijk de klasleerkracht storen. Ze worden hierbij ondersteund via duidelijke structuren: een stappenplan (Bijlage 6), tipboek en eventueel een buddy. Vragen worden besproken tijdens het wekelijkse vragenuurtje met de CSF-coördinator in de plusklas. Hierbij ligt de focus op een coachende aanpak. Ze leren omgaan met uitdagingen, bouwen aan hun executieve vaardigheden en ontwikkelen een groeimindset.

7.Projectklas aanbieden

Naast het plustraject bieden we ook een projectklas aan voor bepaalde CSF-leerlingen. Om duidelijk te communiceren naar collega's en ouders ontwikkelen we een beslissingsboom (Bijlage 1).

Een leerling komt in aanmerking voor de projectklas als:

- hij/zij als CSF-leerling wordt aangeduid en spoor 4 volgt,
- er eventueel sprake is van onderpresteren of demotivatie door belemmeringen in de leeromgeving,
- de leerling hoge scores behaalt voor wereldoriëntatie én de bundels zelfstandig kan verwerken.

In theorie wordt er wekelijks één uur projectklas per klas voorzien. In de praktijk wordt dit flexibel ingevuld: de projectklasleerkracht werkt soms in blokken van 2 uur gedurende enkele weken met dezelfde klas. Daarna komt een volgende groep aan de beurt. Deze manier van werken zorgt voor verdieping, focus en continuïteit.

8.Ondersteunen van leerkrachten door informatieve vormingen

De invoering van ons 5-sporenbeleid verliep geleidelijk. In 2015-2016 verdiepten directie en zorgteam zich in binnenklasdifferentiatie. Twee leerkrachten experimenteerden toen al met het sporenbeleid en deelden hun ervaringen op personeelsvergaderingen.

In 2016-2017 zetten we sterk in op een open leercultuur. De pioniers van het 4-sporenbeleid stelden hun klas open en motiveerden anderen. Twee jaar later werkte het volledige team met het sporenbeleid.

Tegelijkertijd werd ons flexibel zorgrooster ingevoerd. Leerkrachten noteerden of zorg binnen of buiten de klas plaatsvond. Deze gegevens werden visueel voorgesteld door de zorgcoördinator en besproken in het team (Bijlage 7). Na twee jaar bleek 94% van de zorg in de klas te gebeuren – Een mooie illustratie van hoe een gedeelde visie en gerichte ondersteuning tot duurzame verandering kunnen leiden.

9.Ondersteunen van leerkrachten door evaluaties en bijsturingen

Doordat onze zorgleerkracht mee in de klassen staat, bewaakt ze ook het sporenbeleid en stuurt bij waar nodig.

10. Verankeren in kwaliteitskaart (Bijlage 9)

Al deze afspraken worden opgelijst in onze kwaliteitskaart Zorg (Bijlage 8)

3. Uitvoering

Materialen

- Formulier voor bevraging zorgevaluatie (Bijlage 3)
- Powerpoints voor thematische infomomenten
- Opvolgdocumenten spoor 3 en 4 lagere school (Bijlage 2)
- Stappenplanen zelfstandig werk spoor 3 (Bijlage 6a) en spoor 4 (Bijlage 6b)
- Beslissingsboom CSF en projectklas (Bijlage 1)
- Kwaliteitskaart zorgbeleid (Bijlage 8)
- Artikels en boeken rond binnenklasdifferentiatie
- Bord om sporen visueel zichtbaar te maken (Bijlage 9)
- Verdiepingsmateriaal voor spoor 3 (vaak methodegebonden)
- Verrijkmateriaal en aangepaste huistaken voor spoor 4 (los van de lesmethodes)

Opleiding en competenties van de uitvoerders

Onze CSF-coördinator, Carolien Moreel, is verantwoordelijk voor de pluswerking en de uitvoering van de voorbeeldpraktijk. Zij beschikt over ruime expertise, opgebouwd via bijscholing en recente wetenschappelijke vakliteratuur. Ze heeft ervaring in het ontwikkelen van beleid en praktijk voor het uitdagen en versterken van cognitief sterke leerlingen en zoekt voortdurend naar manieren om onze aanpak te verbeteren.

Carolien Moreel is ook projectmedewerker van het Ondersteuningsbeleid Cognitief Sterk Functionerende leerlingen en neemt deel aan de bijhorende werkgroepen. Wetenschappelijk onderbouwde voorbeeldpraktijken en nieuwe inzichten worden daar gedeeld. De nauwe samenwerking met het Expertisecentrum is hierbij van essentieel belang om de schooleigen expertise continu te versterken en te innoveren.

Ons kernteam, bestaande uit de directeur, projectklasbegeleider, zorgco en zorgleerkrachten, ondersteunt de CSF-coördinator. Onze directie heeft heel wat expertise rond professionalisering en doeltreffend schoolbeleid, ook onze projectklasleerkracht heeft jarenlange ervaring met cognitief sterk functioneren in de klas en privé. Dit team komt maandelijks samen om projectvorderingen te bespreken en nieuwe inzichten te delen, die vervolgens tijdens personeelsvergaderingen aan de leerkrachten worden geïntroduceerd.

Leerkrachten kunnen met vragen of voor materialen bij de CSF-coördinator en het kernteam terecht. Het lerarenteam wordt verder geprofessionaliseerd door middel van coaching, personeelsvergaderingen, pedagogische studiedagen en gerichte nascholingen.

Randvoorwaarden

Organisatorische Randvoorwaarden:

- Een **gedragen visie en duidelijke doelstellingen** rond CSF, ondersteund door het schoolteam en gedragen door de directie.
- **Gerichte professionalisering** van leerkrachten.
- Een **sterk zorg- en CSF-kernteam** dat verantwoordelijk is voor de afstemming, implementatie, opvolging en evaluatie van het CSF-beleid binnen het bredere zorgkader.
- **Wekelijkse zorgoverlegmomenten** en maandelijkse reflectiemomenten op personeelsvergaderingen, waarin zowel CSF-signalen als de uitvoering van het sporenbeleid besproken worden.
- Een **flexibel zorgrooster** dat ruimte creëert voor co-teaching, begeleiding van CSF-leerlingen, projectwerking én verrijking.
- **Beschikbaarheid van materialen en tools** zoals voortoetsen, foutenanalyses, verrijkingsbundels en hulpmiddelen voor zelfstandig werken.

Contextuele Randvoorwaarden:

- Een **open, lerende schoolcultuur** waarin leerkrachten elkaars expertise benutten en openstaan voor hospiteren, co-teaching en feedback.
- Betrokkenheid van ouders, met **duidelijke communicatie** over het traject van CSF-leerlingen en hun noden, inclusief bij oudercontacten en via de CSF-coördinator.
- **Samenwerking met externe partners** om kennis en expertise up-to-date te houden.
- Een **rijke en flexibele leeromgeving**, waarin differentiatie de norm is en leerlingen ruimte krijgen om te leren op hun eigen niveau en tempo.
- Een **doorgedreven sporenbeleid**, dat structureel voorzien is in elke klas en waarbij het vierde spoor ruimte biedt voor individuele leertrajecten.
- **Eigenaarschap bij leerkrachten**: door betrokkenheid wordt motivatie en verantwoordelijkheid versterkt.

Kosten

Op onze basisschool is de CSF-coördinator verantwoordelijk voor de begeleiding van deze voorbeeldpraktijk. Zij besteedt enkele uren per week aan de praktische uitvoering en het verdiepen van haar kennis over cognitieve begaafdheid. Deze tijd kan ook worden gebruikt voor overleg met collega's, ouder- of leerlingengesprekken, en het coachen van leerkrachten.

De leermomenten voor het team worden zowel binnen als buiten de schooluren georganiseerd. Ontzettend belangrijk is om voldoende tijd te investeren tijdens de personeelsvergaderingen om onze leerkrachten ook niet te overbelasten.

4. Onderbouwing

Verantwoording

Het bepalen van een visie en een beleid rond CSF en dit implementeren in de brede basiszorg is een werk dat tijd vraagt. "Een team professionaliseren is essentieel om een draagvlak te creëren hiervoor" (Bakx et al., 2021a). We bevroegen de noden van de huidige klas zijn en welke ondersteuning

leerkrachten het jaar erop nodig achten. “Vanuit een pedagogisch sensitieve basishouding luistert en kijkt de leraar naar elke individuele leerling om na te gaan wat hij op dat moment nodig heeft. Het helpt leraren om het goede te doen, ook in de ogen van de leerling” (Bors & Stevens, 2014).

Gegevens over ‘Wat werkt op school en in de klas’ zijn verwerkt in ons handelingsgericht werken (HGW). Scholen kunnen hun onderwijskwaliteit aanzienlijk verbeteren door onderzoeksresultaten te benutten en bewezen effectieve werkwijzen toe te passen (Marzano, 2007).

Werken naar onderwijsbehoeften concretiseert het streven naar afstemming (Stevens, 2002). Binnen ons zorgteam maakten we duidelijke afspraken over verantwoordelijkheden en kozen bewust voor effectieve leerkrachten met expertise. De meeste effectieve leerkrachten behandelen niet alle leerlingen hetzelfde. Ze passen een verschillende aanpak toe bij verschillende leerlingen. Ze experimenteren, proberen één en ander uit (Marzano, 2007).

Leerkrachten worden gestimuleerd om vooraf goed na te denken over hoe ze hun zorguren inzetten, met focus op preventieve zorg. Uit wetenschappelijk onderzoek weten we dat leraren de autonome motivatie van leerlingen, ongeacht hun begaafdheidsniveau, kunnen bevorderen door hen voldoende structuur te bieden én tegelijk hun autonomie te ondersteunen (Hornstra et al., 2020). Structuur bieden kan daarbij onder meer door duidelijke leerdoelen te hanteren en door de moeilijkheidsgraad van de leerstof aan te passen naar een niveau dat leerlingen aankunnen mits beperkte (en gradueel uitdovende) ondersteuning. In de termen van de Russische psycholoog Lev Vygotsky spreken we van een leerstofaanbod dat leerlingen in de zone van naaste ontwikkeling brengt (Kanevsky & Geake, 2004). Autonomie-ondersteuning in de klas betekent dat leerkrachten leerlingen keuzemogelijkheden geven, hun perspectief erkennen en betekenisvolle redenen geven voor opdrachten. Het gaat om een houding waarbij de leraar niet controleert, maar begeleidt: door open vragen te stellen, ruimte te laten voor eigen inbreng en leerlingen te betrekken bij beslissingen over hun leerproces. Dit versterkt het gevoel van eigenaarschap en verbondenheid, wat cruciaal is voor motivatie en welbevinden (Vansteenkiste en Soenens, 2025).

In onze school staat samenwerking centraal. Zorgleerkrachten werden actief betrokken in de klas via verschillende vormen van co-teaching. Co-teaching wordt beschouwd als een manier om inclusief onderwijs te realiseren (onder andere Ainscow et al., 2007; Ashton, 2015; Avramidis & Norwich, 2002). Bovendien wordt co-teaching als een effectief instructie- en samenwerkingsmodel beschouwd om tegemoet te komen aan het werken met een diverse groep leerlingen, waarvan zowel leerlingen met als leerlingen zonder speciale onderwijsbehoeften kunnen profiteren (Hang & Rabren, 2009; Scruggs et al., 2007). Deze werkwijze versterkte ook de uitvoering van ons 5-sporenbeleid, waarmee we differentieerden binnen elke klas. Leerkrachten blijken in heterogene klassen in hun instructie meer rekening te houden met het niveau van elke leerling, vb. door de sterkste leerlingen moeilijkere taken te bieden (Lavrijsen et al., 2019). Een gedifferentieerde instructie blijkt een positief effect te hebben op de leervorderingen. Er is een positief effect van within class grouping, waarbij leerlingen tijdelijk in kleine groepjes werken om deze instructie op maat mogelijk te maken (Smeets, 2021). Hoe de leerkracht omgaat met verschillen tussen leerlingen blijkt een groter effect te hebben dan de mate van diversiteit in een klasgroep (Lavrijsen et al., 2021).

Verrijking wordt het best stapsgewijs opgebouwd, waarbij de zorg voor cognitief begaafde leerlingen ingebed wordt in de verschillende lagen van het zorgcontinuüm (Brown, 2012; Verhooy et al., 2016). Het is belangrijk dat er bij verrijking (Verachtert, 2021) ook gecompact wordt. Het werk dat leerlingen krijgen komt in de plaats van andere leerstof die reeds gekend is of die herhalingsstof is. Door te

Commented [AB1]: Omdat we de beide benoemen zou ik kort ingaan om het autonomie ondersteunende aspect: Autonomie-ondersteuning in de klas betekent dat leerkrachten leerlingen keuzemogelijkheden geven, hun perspectief erkennen en betekenisvolle redenen geven voor opdrachten. Het gaat om een houding waarbij de leraar niet controleert, maar begeleidt: door open vragen te stellen, ruimte te laten voor eigen inbreng en leerlingen te betrekken bij beslissingen over hun leerproces. Dit versterkt het gevoel van eigenaarschap en verbondenheid, wat cruciaal is voor motivatie en welbevinden (Vansteenkiste en Soenens, 2025). 'Boek het ABC van motivatie in onderwijs'

compacten krijgen CSF-leerlingen leerstof die hen echt uitdaagt, wat verveling voorkomt en hun motivatie verhoogt. Verrijking biedt hen autonomie en erkenning, wat hun gevoel van competentie en verbondenheid versterkt (Barbier et al., 2021; Kim, 2016; Soenens et al., 2021). In de verrijkingsklas krijgen de leerlingen procesgerichte feedback (Bakx et al., 2020). Binnen de projectklas wordt er gewerkt aan een groeigerichte mindset (Dweck, 1999) en ook aan het versterken van executieve vaardigheden.

Het sporenbeleid werd opgenomen in onze kwaliteitskaart Zorg. Jaarlijks evalueren we deze kaart om ons beleid te borgen en nieuwe acties en doelen te formuleren. “De Plan, Do, Check en Act-cyclus (PDCA-cirkel) helpt bij het verankeren van beleid door systematische evaluatie en bijstelling. Dit zorgt ervoor dat beleidsinitiatieven, zoals kwaliteitskaarten, relevant blijven en effectief worden geïmplementeerd.” (Langley et al., 2009). “Als leraren het geleerde in hun onderwijspraktijk kunnen toepassen en daar samen met anderen kennis over kunnen uitwisselen in een leernetwerk, en als het gaat over het leren van leerlingen, dan is de kans groot dat professionalisering effectief is.” (Doppenberg, 2012).

Samenvatting werkzame elementen

- **Gedragen visie op inclusieve zorg:** De school hanteert een sterke, gedeelde visie op het stimuleren van elke leerling, met specifieke aandacht voor cognitief sterk functioneren (CSF).
- **Sporenbeleid als structuur voor differentiatie:** Breed inzetbare aanpak waarbij leerlingen op basis van noden en talenten flexibel kunnen instappen in één van de vier sporen, met optioneel een vijfde spoor (projectklas voor CSF-leerlingen).
- **Flexibel zorgrooster:** Wekelijks bijgestuurd rooster voorkomt verlies van zorguren en laat toe optimaal in te spelen op klasnoden.
- **Co-teaching en gedeelde verantwoordelijkheid:** Leerkrachten en zorgteam werken samen in de klas, wat zorgt voor snellere signalering en versterkt klasmanagement.
- **CSF-coördinator en projectklas:** Expert zorgt voor beleid, coaching en opvolging van CSF-leerlingen. De projectklas biedt verdieping voor specifieke CSF-leerlingen.
- **Plustraject met compacten en verrijken:** Leerlingen krijgen op maat gemaakte verrijkingsopdrachten gebaseerd op foutenanalyse na voortoetsen.
- **Professionalisering van leerkrachten:** Continue vorming, coaching en interne kennisdeling zorgen voor brede expertise binnen het team.
- **Gebruik van beslissingsbomen en kwaliteitskaarten:** Structuur en transparantie bij selectie, opvolging en evaluatie van CSF-trajecten.
- **Leerlingbetrokkenheid en reflectie:** Regelmatige feedback en keuzevrijheid verhogen eigenaarschap en motivatie bij CSF-leerlingen.
- **Systematische opvolging en bijsturing:** Duidelijke taakverdeling, overlegmomenten en evaluaties verankeren de werking duurzaam in het schoolbeleid. Het gebruik van kwaliteitskaarten zorgt ervoor dat leerkrachten gemakkelijk toegang hebben tot alle relevante informatie.

Uitkomstenmonitoring

Op onze school wordt de effectiviteit van de voorbeeldpraktijk zorgvuldig gemonitord om te verzekeren dat de gestelde doelen worden bereikt. Momenteel maken we gebruik van een combinatie van voor- en nametingen en evaluaties van ervaren effect en doelrealisatie.

- Bevragingen leerkrachten (bv.: in kaart brengen van zorgnoden via vragenlijsten, bevragingen op intern overleg) worden 4 keer per jaar uitgevoerd om veranderingen tijdens het proces te beoordelen.
- Via ons kindvolgsysteem verzamelt en analyseert de CSF-coördinator info, waardoor sneller inzicht verkregen kan worden.
- Het implementeren van structurele feedbackloops (kwaliteitskaartbewaking) waarin driemaandelijkse feedback wordt gevraagd en terugkoppeling wordt gegeven aan het personeel door de CSF-coördinator. Zo kunnen er ook aanpassingen gemaakt worden op basis van de verkregen inzichten.

In de toekomst willen we deze monitoring verder verbeteren door de volgende stappen te implementeren:

- Het volgen van leerlingen, door onze CSF-coördinator, over een langere periode om langdurige effecten en duurzame veranderingen beter te kunnen meten.
- Tevredenheidsonderzoeken afnemen om de percepties van leerlingen, ouders en leerkrachten te meten, en zo inzicht te krijgen in de tevredenheid over de geboden ondersteuning.
- Daarnaast zouden we kwalitatieve data over het ervaren effect van de interventies kunnen verzamelen door middel van interviews met de betrokkenen.

Deze verbeteringen zullen ons helpen om nog nauwkeuriger en effectiever te monitoren. Dit staat momenteel nog niet op punt

5. Referenties

- Ainscow, M., Connelly, M., He, M. F., & Phillion, J. (Eds.) (2007). Teaching for Diversity: the next big challenge. Handbook of Curriculum and Instruction. Thousand Oaks, Californië: Sage Publications Ltd.
- Ashton, J.R. (2015). Keeping up with the class; a critical discourse analysis of teacher interaction in a co-teaching context. Classroom Discourse, 7(1), 1–17.
- Avramidis, E., & Norwich, B. (2002). Teachers' attitudes towards integration/inclusion: a review of the literature. European Journal of Special Needs Education, 17(2), 129 – 147.
- Bakx, A., Samsen-Bronsveld, E., & Hoogveen, L. (2020). Top 20 principes uit de psychologie voor het onderwijs aan en het leren van creatieve, getalenteerde en begaafde leerlingen van de voor- en vroegschoolse educatie, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.
- Bakx, A., van Gerven, E., & Weterings-Helmons, A. (2021a). Pakkende professionalisering. Hoe Dan?! Pakkend onderwijs voor begaafde leerlingen. (pp. 159–176). Pica.
- Bakx, A., & van Gerven, E. W.-H., A. (2021). Goed leraarschap voor begaafde leerlingen. In A. Bakx &

E. W.-H. van Gerven, A. (Eds.), Hoe dan?! Pakkend onderwijs voor begaafde leerlingen (pp. 99-127). Pica.

Barbier, K., Struyf, E., & Donche, V. (2021). Wat werkt binnen en buiten de klas? Cognitief begaafde leerlingen ondersteunen op het vlak van motivatie, leren en presteren. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), Het ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals. (pp. 93–108). Acco learn.

Bors, G., & Stevens, L. (Red.) (2014). Pedagogische tact: Op het goede moment het goede doen, óók in de ogen van de leerling. Maklu.

Brown, E.F. (2012). Is response to intervention and gifted assessment compatible? Journal of Psychoeducational Assessment, 30(1), 103-116. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), Het ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals. (pp. 111-127). Acco learn.

Doppenberg, J., (2012) Collaborative teacher learning: Settings, foci and powerful moments {proefschrift}. Technische Universiteit Eindhoven.

Dweck, C. S. (1999). Self-theories: their role in motivation, personality and development. Hove: Psychology Press.

Hang, Q., & Rabren, K. (2009). An Examination of Co-teaching: Perspectives and Efficacy Indicators. Remedial and Special Education 30(5), 259–268.

Hornstra, L., Bakx, A., Mathijssen, S., & Denissen, J. J. A. (2020). Motivating gifted and non-gifted students in regular primary schools: A self-determination perspective. Learning and Individual Differences. . <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2020.101871>

Kanevsky, L., & Geake, J. (2004). Inside the Zone of Proximal Development: Validating a Multifactor Model of Learning Potential With Gifted Students and Their Peers. Journal for the Education of the Gifted, 28(2), 182–217.

Kim, M. (2016). A Meta-Analysis of the Effects of Enrichment Programs on Gifted Students. Gifted Child Quarterly, 60(2), 102-116. <https://doi.org/10.1177/0016986216630607>.

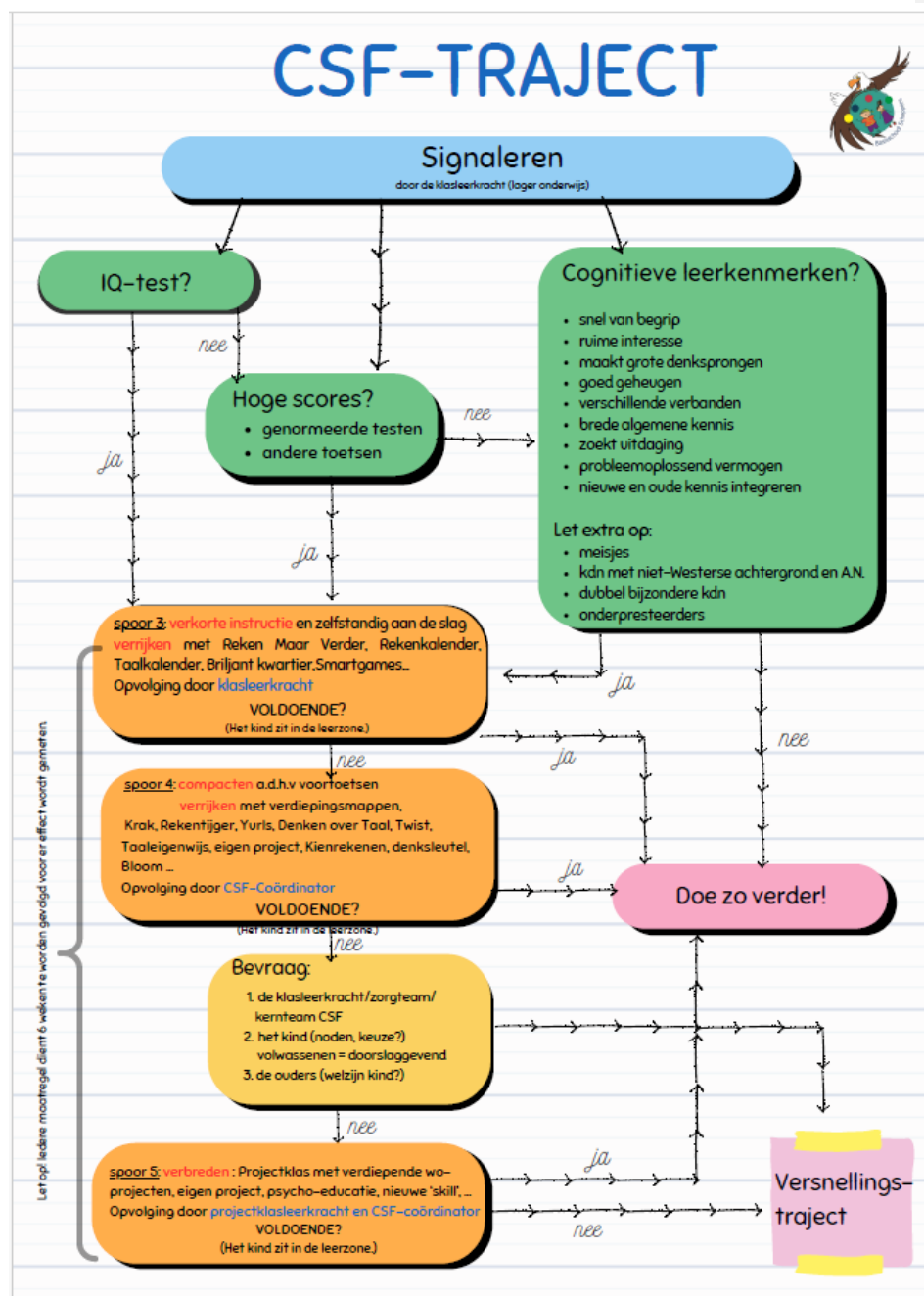
Langley, G.L., Moen, R., Nolan, K.M., Nolan, T.W, Norman, C.L & Provost, L.P. (2009). The improvement guide: a practical approach to enhancing organizational performance (2nd Edition). San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Lavrijsen, J., Vanlaer, G., & Nicaise, I. (2019). Differentiatie in de klas: wat werkt? Kennisrotonde, Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO).

Lavrijsen, J., Dockx, J., struyf, E., & Verschueren, K. (2022). Class composition, student achievement, and the role of the learning environment. Journal of Educational Psychology, 114(3), 498-512. <https://doi.org/10.1037/edu0000709>

- Lavrijsen, J., Preckel, F., Verachtert, P., Vansteenkiste, M., & Verschueren, K. (2021). Are motivational benefits of adequately challenging schoolwork related to students' need for cognition, cognitive ability, or both? *Personality and individual differences*, 171.
- Levy, R. (2008). Expectation-based syntactic comprehension. *Cognition*, 106(3), 1126–1177. <https://doi.org/10.1016/j.cognition.2007.05.006>
- Marzano, R.J. (2007). Wat werkt op school: research in actie. Meta-analyse van 35 jaar onderwijsresearch direct toepasbaar inbeleid en praktijk. Middelburg: Bazalt.
- Pameijer, N., van Beukering, T., de Lange, S., Schulpen, Y., & Van de Veire, H. (2010). Handelingsgericht werken in de klas. De leerkracht doet er toe! Leuven: Acco.
- Scruggs, T. A., Mastropieri, M.A., & McDuffie, K.A. (2007). Co-Teaching in Inclusive Classrooms: A Metasynthesis of Qualitative Research. *Exceptional Children*, 73(4), 392–416.
- Smeets, S. (2021). Groeperen en versnellen als interventie voor cognitief begaafde leerlingen. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals* (pp.131-145). Acco Learn.
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Boncquet, M., Sypré, S., Lavrijsen, J., & Verschueren, K. (2021). De rol van motivatie in het presteren en welbevinden van cognitief begaafde leerling. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. (pp. 48-70). Leuven: Acco learn.
- Stevens, L.M.(2002). *Zin in leren*. Antwerpen/ Apeldoorn: Garant.
- Vansteenkiste, M., & Soenens, B. (2025). *Het ABC van motivatie in onderwijs: Een psychologische basis voor elke leerling en leraar*. LannooCampus.
- Verachtert, P. (2021). Compacten en verrijken voor cognitief begaafde leerlingen. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals* (pp. 109–128). Acco learn.
- Vernooy, K., van Minderhout, M., & Koomen, H. (2016). Didactisch en pedagogisch handelen van leerkrachten. In K. Verschueren & H. Koomen (red.), *Handboek diagnostiek in de leerlingenbegeleiding* (pp. 273-299). Antwerpen: Garant.
- Verschueren, K., Sypré, S., Struyf, E., Lavrijsen, J., & Vansteenkiste, M. (Eds.). (2021). *Ontwikkelen van Cognitief Talent*. ACCO learn.
- Vygotsky, L. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press

Bijlage 1: Beslissingsboom lagere school

PROJECTKLAS LAGER

Noodzakelijke Criteria:

- CSF
- belemmering in de leeromgeving waardoor het kind niet tot leren komt
- waardoor sprake is van onderpresteren en/of demotivatatie
- er hoge cijfers zijn voor wero en werobundels zelfstandig kan verwerken

Doel

- samenwerken met peers/ontwikkelingsgelijken
- ontwikkelen van sociale vaardigheden
- werken aan motivatie
- kennis maken met andere manieren van leren
- trainen van executieve vaardigheden door leerstof op maat
- in de leerzone komen door leerstof op maat

Evaluatie

WAT?

- proces/product/inhouden
- executieve functies

HOE?

- vooropgestelde criteria en doelen
- portfolio/plusrapport

Inhouden

1. projecten
2. executieve functies
3. de leerkuil
4. fixed en growth mindset
5. psycho-educatie

Reflectie

1. de leerkuil
2. de leerzones
3. eigen opgestelde doel(en)
4. gebruik executieve functies

Herziening deelname

1. de klasleerkracht EN kernteam (bij ieder intern overleg)
2. het kind (noden, keuze?)
volwassenen = doorslaggevend
3. de ouders (info thuis?)

Indien ontoereikend, wordt een vorm van versnelling bekeken.

Bijlage 2: Voorbeeld opvolgijst CSF-leerlingen

Even een oplijsting van de CSF-kinderen van jouw klas in plusklas (spoor 4), CSF-kinderen in binnenklasdifferentiatie (spoor 3) geen plusrapport, kinderen verder observeren, extra info

Naam	Wiskunde				Taal /Spelling				Werg
	Analyse	Voortoets voor get. en hoofdrekt.	Verrijking plusklas	Verrijking binnen klas	Analyse	Voortoets	Verrijking plusklas	Verrijking binnen klas	
B. Dubbel bijzonder	E2 pc 99, rdd: 94,6%	X	In L2 RMV, nu Verrijkings map	R.M.V. in L2-te makkelijk-en krak-te talig verrijkingbundels wiskunde in L3 proberen! Evalueren IO en OC!	Taal 86,3% BL 84% Spelling 89% E2 pc 50	/	/	/	92,9% X
H. Onderpres- teren in L2? SES	E2 pc 55, rdd: 94,5%	X	In L2 RMV, nu verrijkings map	R.M.V. in L2, te makkelijk, sterk jaarrapport... verrijkingbundels wiskunde in L3 proberen! Evalueren IO en OC!	Taal 87,1% BL 92% Spelling 86% E2 pc 75	/	/	/	93,1% X
H. SES Anderstal- g	E2 pc 99, rdd: 91,7% Versnelde tafeltrein	X	X Krak		Taal 88,1% BL 86% Spelling 93% E2 pc 95	X Spelling C1: 7,7	/	schrapen in herhaling, taalkalender, andere huistaken	89,5% X
L. (versneld K2→L1)	E2 pc 95, rdd: 92,4%	X	X Krak		Taal 88,3% BL 95%	X Spelling C1: 8,3	X		96,9% X

Bijlage 3: Voorbeeld evaluatie zorg

Bevraging zorguren

1. Omcirkel jouw klas en huidig pakket zorguren:

Totaal aantal zorguren 48 uur: 22 uur algemene zorg (zorgleerkrachten), 8 uur remediërende zorg (~~zorgco~~), 16 uur CSF (waarvan 6u plusklas, 2u ~~psycho-educatie~~, 6 uur projectklas, 2u beleid), 2 uur zorgoverleg

- L1: 5u zorg algemeen + 1u remediërende zorg plustraject + 0,5 u lezen met vrijwilligers + 1u projectklas
- L2: 4u zorg algemeen + 1u plustraject + 1u remediërende zorg + 1,5u lezen met vrijwilligers + 1 u projectklas
- L3: 4u zorg algemeen + 1u plustraject + 0,5 u lezen met vrijwilligers + 1u projectklas
- L4: 3u zorg algemeen + 1u plustraject + 25' lezen met vrijwilligers + 1u projectklas
- L5: 4u zorg algemeen + 1u plustraject + 1 u projectklas
- L6: 2u zorg algemeen + 1u plustraject + 1u projectklas

2. Waaraan besteed ik de algemene zorguren?

- > ~~Fluoriceer~~ waar jij zoal je zorguren aan besteedt.
- > Tijdsbesteding: Noteer hier een W als je daar wekelijks in de zorg aandacht aan besteedt + hoeveel tijd er naar toe gaat. Noteer een S indien dit eerder sporadisch aan bod komt.
- > Hoe? Op welke manier zet jij die zorg meestal in: carrousel/ klas ontubbelen/sporenbeleid = Me-time/miniklas/ ~~co-teachen~~ / ~~pré-teachen~~ / remediërende zorg

Wiskunde	Metend rekenen	Meetkunde	Getallenkennis	Hoofdrekenen	Cijferen	Toepassingen
<u>Tijdsbesteding:</u>						
<u>Hoe?</u>						

Taal	Begrijpend lezen	Zinsontleding / taaldenken	Lezen	Luisteren en spreken	Betekenis-/ woordenschat	Schrijven/stellen
<u>Tijdsbesteding:</u>						
<u>Hoe?</u>						
<u>Spelling</u>	Préteaching spelling	Tijdens instructie /inoefening	Remediërende <u>spelling</u>			
<u>Tijdsbesteding:</u>						
<u>Hoe?</u>						
<u>Andere</u>	Schrift	WO	Godsdienst	Muzische	ICT	
<u>Tijdsbesteding:</u>						
<u>Hoe?</u>						
<u>Frans (L5 en L6)</u>	Spreken	Grammaire	Vocabulaire	Toetsen		
<u>Tijdsbesteding:</u>						
<u>Hoe?</u>						

3. Reflectie. Omcirkel en vul aan:

- Ben je tevreden over het aantal huidige zorguren? Ja /neen
- Ik wil graag mijn huidig pakket zorguren behouden/ vermeerderen/ verminderen.
- Deze klas volgend jaar heeft nood aan meer / minder zorguren omdat.....

.....

.....

- Indien je graag meer ondersteuning wenst voor jezelf, waarvoor zou je die dan willen gebruiken? Waar heb jij nood aan?

- Een bepaald vak of vakonderdeel:

.....

- Hospiteren
 - Kindcontacten
 - ICT/Hoekenwerk
 - Overlegmomenten
 - Co-teachen
 - Andere:.....

.....

.....

Dit wil ik graag nog kwijt:

.....

.....

.....

Bijlage 4: Voorbeeld basisrooster zorg

WEEK A / - /	Maandag L1: Liesbeth		Dinsdag L1: Liesbeth Psycho-educatie: Carolien		Woensdag L1: Liesbeth		Donderdag L1: Jessica ICT: Liesbeth L2: Trui (VM) - Kim (NM) Plustraject: Carolien		Vrijdag L1: Jessica L2: Trui (VM) - Kim (NM) Projectplusklas: Liesbeth	
8u25	L3 (Kim)	Lien. adm	L2 (Ellen) A.N. S (ZC)	Turn L4	L4 (Kim)	L1 (Jessica)	L3 (Kim)	Turn L5 Plustr. L2	L5 (Kim)	Projectplusklas
9u15	L1 (Kim) A.N. S (ZC)	Turn L6	L1 (Ellen) Pré Woordensch. S (ZC)	Lien.adm	L6 (Kim)	L2 (Jessica)	L6 (Kim)	Turn L3 Plustr. L4	L1 (Kim)	Projectplusklas
10u05										
10u25	L5 (Kim) Rem. op aanvraag (ZC)	Turn L2	L4 (Ellen) Rem. op aanvraag. (ZC)	Turn L5	L3 (Kim)	L2 (Jessica) Leesbeesjes 1t en 5t Ticken L4 (ICT-lokaal)	L5 (Kim) Rem. op aanvraag (ZC)	Turn L2 Plustr. L4	L2 (Kim)	Projectplusklas
11u15	L5 (Kim) A.N. A (ZC)	Turn L1	L4 (Ellen) Opstart Codekr. L2 (ZC)	Turn L3	Codekr. L2 (Kim)	L1 (Jessica) Leesbeesjes 2t en 4t	Pedagogisch. zorgoverleg	Lien.adm Plustr. L6 Leesbeesjes 3t en 5t (LZ)	L3 (Kim)	Projectplusklas
12u05										
13u20	Praktisch overleg	L2(lezen)	ICT L6 (Ellen)	Turn L1 L3(lezen) L2(lezen)			Remediërend lezen L3 (ZC)	Turn L4 Plustr. L3		Projectplusklas
14u10	Codekr. L2 (Kim)	L4(lezen)	ICT L3 (Ellen)	L1(lezen) Turn L6				Lien.adm Plustr. L5		Projectplusklas
			Psycho-educatie							

Bijlage 5: Filmpje sporenbeleid

<https://www.youtube.com/watch?v=lmn2o4dH904>

Stappenplan voor zelfstandig werk

Het lukt nog niet. Wat nu?

- **Schrijf** de pagina en nummer van de oefening in de tabel hieronder.
→ **Vraag** het tijdens een zorgmomentje aan de **zorgjuf**.
- Denk** goed na over je vraag:
- Wat lukt al wel?
 - Waar heb ik het nog moeilijk mee?
 - Hoe zou de Z-juf me kunnen helpen?

[illegible]

Ik kijk zelf na met de verbeter sleutel

Ik verbeter zoals afgesproken:

- Is de oefening **juist**: ik zet met **groene balpen** een
- Is de oefening **fout**: ik **markeer** de **foute uitkomst** met **roze fluostift**
- Ik **schrijf** de juiste antwoorden NIET over.
- Ik leg de verbeter sleutel weg en **probeer de oefening opnieuw** te maken.
- Lukt het **nog niet**? Ga terug naar **stap 3**.

De juf kijkt ook eens na:

- Maak de oefening die de juf in de tabel schrijft opnieuw.
- Lukt het niet goed? Ga terug naar stap 3

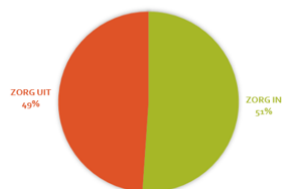
[illegible]

[illegible]

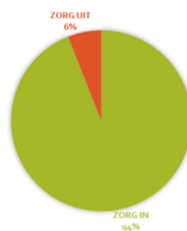
Bijlage 7: Voorbeeld zorg in en uit de klas

Voorbeeld bijsturen zorg in en uit de klas

Eerste afname

Vierde afname

Bijlage 8: Kwaliteitskaart CSF Lager VBS Scheppers Wettersen

1. DOEL en DOELGROEP

Cognitieve Sterk Functionerende kinderen

Waarom kiezen we voor verhoogde zorg voor CSF-kinderen? Wie behoort tot (uiteindelijk) doelgroep van de praktijk?

• DOEL: leren moet voor alle kinderen gebeuren in de zone van hun naaste ontwikkeling (buiten comfortzone).
Tempo, inhoud en psycho-educatieve begeleiding moeten afgestemd worden op de leerbehoeften van het kind. Zorg is er voor alle kinderen, dit kadert binnen ons sporenbeleid.

• SUBDOELEN:

→Executieve functies ontwikkelen

→Ontwikkelen van goede leer-en werkhouding

→Leren studeren, studievaardigheden optimaliseren

→Intrinsieke motivatie nastreven

→ Fixed-en growth mindset (Carol Dweck)

→ Sociale vaardigheden trainen

→Filosofieren

→ Begeleiden in school-en studiekeuze

• DOELGROEP: omvat alle kinderen met sterke cognitieve vaardigheden en/ of sterke schoolse vaardigheden, die al dan niet tot uiting komen onder invloed van niet-cognitieve leerling- en of contextkenmerken. Sterk cognitieve vaardigheden zijn nog geen garantie voor sterke schoolprestaties. De ontwikkeling van cognitieve vaardigheden is afhankelijk van oefening, context en persoonlijke factoren (Model voor talentontwikkeling). Binnen de groep CSF-leerlingen zijn de onderlinge verschillen in deze persoonlijke factoren nog erg groot, bv. op vlak van cognitieve vaardigheden, taakgericht gedrag, zelfstandig werken, interesses, motivatie.

• Afname IQ is bewust geen voorwaarde tot deelname. Non-verbale IQ-test niet steeds betrouwbaar.

• Kinderen worden vanaf kleuterklassen gedetecteerd a.d.h.v. stappenplanscreenen en sigaleren.

• Bij wiskunde wordt een onderscheid gemaakt tussen sterke en snelle rekenaars (spoor 3) en zeer inzichtelijke CSF-kinderen (spoor 4). De eerste groep wordt uitgedaagd door klaskr; 2de groep door CSF-coördinator.

• Kinderen die volgens onze beslissingsboom in aanmerking komen voor het 5de spoor, de projectklas, worden 1 uur per weke begeleid door de projectklasleerkracht.

• Cijfergegevens evolutie aantal CSF-leerlingen:

Schooljaar	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025
Jongste kleuters						15 %	13% (2 versneld)	35%
1 ^{ste} kleuterklas							7%	5%
Tweede kleuterklas					20%	16%	25%	29%
Derde kleuterklas						9%	26%	19%
1 ^{ste} leerjaar	35%	27%	26%	21%	29%	27%	27%	20%
2 ^{de} leerjaar	26%	26%	28%	20%	25%	27%	26%	27%
3 ^{de} leerjaar	21%	25%	22%	24%	26%	20%	37%	24%
4 ^{de} leerjaar	25%	20%	26%	23%	21%	28%	25%	37%
5 ^{de} leerjaar	21%	29%	12%	29%	15%	22%	5%	25%
6 ^{de} leerjaar	26%	14%	22%	8%	44%	25%	45%	15%

2. Screenen en signaleren→screenen en signaleren

Hoe pakken we dit concreet aan bij kleuters en in lagere school?

→ We hechten veel belang aan observatie.

→ LVS-testen en gewoon dagelijks werk

→ Ook hechten we belang aan info van zij-instappers en input van ouders. Vanaf 2024-2025 gaan we bij alle instappers en zij-instromers van start met een omgekeerd oudercontact (eerste 2 weken sept of bij schoolstart). Er is een formulier voor een omgekeerd oudercontact.

→ Leerlingen met een IQ vanaf 130 hoeven zeker niet meer gescreend te worden.

→ Leerkrachten zijn zich bewust van de cognitieve kenmerken en de niet-cognitieve kenmerken. Onze leerkrachten maakten een eigen screeningslijst gebaseerd op deze kenmerken. Ze zijn vertrouwd met de 6 profielen volgens model Betts en Neuhart :
De zelfsturende autonome II, aangepast succesvolle II, onderdrukkende II, dubbel bijzondere II, uitdagende II, risicoleerling.

→ We werken ook met een Beslissingsboom die leerkrachten helpt voor de verdere ondersteuning van een CSF-kind van brede basiszorg tot verhoogde zorg.

→ Input ouders niet negeren bij welzijn kind

→ Quickscan (D. Houkenal)gebruiken bij twijfel gebruiken in lager

→ We houden 3x per jaar kindcontacten. We maakten enkele praatkaartjes voor kindcontacten met specifieke CSF-vragen (doel signaleren, meer info krijgen omtrent sterktes en moeilijkheden...)

→ Aandacht voor risicoleerlingen

3.Compacten en verrijken → Compacten en verrijken

Hoe concreet aan de slag met schrappen basisleerstof en aanbieden van verrijking

• Waarom compacten?

→ welbevinden: voorkomen van probleemgedrag, demotivatie, onderpresteren, depressie...

→ cognitieve ontwikkeling: aanbieden leerstof binnen naaste zone van ontwikkeling

• Compacten in 3 stappen, gebeurt door klasleerkracht (voor CSF'ers met specifieke noden in zorgklas):

1. Benoemen: Welke doelen zijn reeds bereikt?

2. Bewijzen: via observaties of voortoetsen wiskunde per blok (Standaard: getallenkennis, hoofdrekenen en cijferen, per uitzondering: alle vakonderdelen), voortoetsen spelling of taal (3 controledictées per jaar en/of summatieve toetsen taal)

3. Aanpassen: schrappen van gekende doelen en verrijking in de plaats

4. Voortoetsen:
≥8,5/10 = lessen niet meevolgen, toets telt mee op rapport (blijfschrijven VOORTOETS)
≤8,5/10 = delen die wel goed zijn moet II niet meevolgen, doelen die niet behaald zijn wel. Punten worden niet genoteerd op voortoets maar wel aan de klastoets geniet. Deze voortoets komt niet op rapport

5. Krijgt verrijking vanuit begeleiding plusklas (door CSF-co)

• Verrijking = vrijgekomen lestijd invullen met leerstof die qua vorm en inhoud aangepast is aan de onderwijsbehoeften van de leerling in kwestie. Hierbij wordt rekening gehouden met autonomie van het kind en dit binnen de zone van naaste ontwikkeling (verdiepen of verbreden). Bij een goed verrijkingsaanbod wordt nagedacht over de leerdoelen én wordt er rekening gehouden met de leerkenmerken van het kind. Dit is voor elk kind maatwerk, aanbieden en opvolgen gebeurt door CSF-co.

• Goede verrijkingsleerstof:

→ Biedt open opdrachten aan, maar schep duidelijke verwachtingen

→ Stimuleert hogere denkvaardigheden

→ Legt hoog verwerkingstempo op

→ Heeft een hoog abstractieniveau

→ Is bij voorkeur omvangrijk

→ Bevat minimale instructie

→ Bevat hoge complexiteit

• Concreet in lagere klassen:

→ Werken met methodes waarbij leerlingen zelfstandig aan de slag kunnen met tipboeken, buddy's en zorgleerkracht als ondersteunende hulp: Krak, Topklassers, Reken maar Verder verrijking, Yurfs, eigen gekozen projecten, Taxonomie van Bloomlessen, Denksteulletessen, MindXperience, Het Briljant Kwartiertje...

→ Deelname aan wedstrijden als langsoe, STEM-olympiade

CSF-beleid lager VBS Scheppers

Update 21/08/2024

Wat zijn de randvoorwaarden om CSF-leerlingen of kinderen met ontwikkelingsvoorsprong optimaal te kunnen begeleiden?

- Aanbieden van verrijksleerstof binnen zone van naaste ontwikkeling kan NIET zonder psychopedagogische begeleiding.
- LeerKRACHT! interventies zoals gebruik maken van groeitalk, wiskunde, geloven in hun kunnen, leertrap, leerkuil, power of YET, model van talentontwikkeling, reflecteren, rolmodel...
- Mindsettraining en sociale functies, met methodes: Fixe en Growie, Wiel/werkboek mindset tinnen (Talentlab) en Breinhelden (jaarthemaa '22-'23) worden ook in de hele school ingezet.
- Doelen van de verrijksklassen:
- Psycho-educatie!!!
 - Contact met ontwikkelingszaken en sociale vaardigheden oefenen
 - Mindsettraining, mindsetboekjes aanbieden en bespreken
 - Complexe opdrachten aanbieden
 - Bewust maken van eigen leerproces
 - Trainen van de executieve functies
 - Intrinsieke motivatie versterken
 - Leren reflecteren
 - Onderpresteren begeleiden
 - Feedback en reflectiemomenten
- We kiezen bewust om naast het compacten en verrijken in de klas, binnen zorg door CSF-co tijd vrij te maken voor het opvolgen van de plusklas. Minimaal 2u per week, daarnaast wekelijks projectklas door Projectklasleerkracht of lessen psycho-educatie door CSF-co
- Procesgericht evaluatie:
- Opvolgen via rapport (met brief uitleg plustrajectwerking), ik-rapport over onderbouw en bovenbouw, kindcontacten waarbij persoonlijke executieve vaardigheden geëvalueerd worden.
 - Voorttoetsen (baso 8,5/10) op rapport plaatsen zodat ouders weten welke instructies en lessen er worden meegedeeld en waar er gecompact wordt
 - Aanvullende Basis-fiche voor CSF-kinderten worden opgesteld door secundaire scholen, zorgvervolg met secundaire school bij bepaalde leerlijnen
-

Welk soorten versnellingen bestaan er? Wanneer versnellen?

- Soorten versnellings:
 - Jaarversnelling, getrapte versnelling,
 - Vakversnelling
 - Vakonderwijsversnelling, versneld automatiseren (L1 brug febr), 12 tafeltrain nov, L3 cijferen febr, L4 kommagetallen febr)
 - Vervroegde doorstroming, radicale versnelling
 - Meermaals versnellen
- Wanneer versnellen?
 - Compacten en versnellen blijkt onvoldoende
 - Voor elk vak nood aan verrijking
 - Welbevinden niet ok
- Individuele zoektocht met ouders als belangrijkste partner
- Zicht krijgen op sterktes en zwaktes door:
 - [Versnellingswenslijst](#) van Project Talent
 - [Versnellingswijzer](#)
 - Toetsen LVS /Tacter/Contrabas/Rekenbegrip...
 - Rekening houden met criteria
- Criteria :
 - 1. Grootte cognitieve voorsprong?
 - 2. Sociaal-emotionele ontwikkeling?
 - 3. Leef tijd kind?
 - 4. Zelfbeeld kind?
 - 5. Werkhouding/concentratie/leerstrategieën/motoriek?
 - 6. Bijkomende leer- of persoonlijkheidsstoornissen?
 - 7. Visie kind/ouders/leerkrachten?
- Wettelijk kader:
 - Beslissing klassenraad geldt
 - Geen minimumleeftijd meer naar lager of voor getuigschrift
- Na een versnelling
 - Eerste week opvolgen met [versnellingsgidsboek](#)
 - Opvolgesprekken inplannen door CFS-co

Welke initiatieven gebeuren er in kader van Ierlandsteden:

- **Gedane acties:**
 - ➔ **CSF-keuring 1515** door vaste zorgleerkrachten CSF 4-sporenbeleid
 - ➔ **Caroline Moreel** werd gevormd tot expertiseteleerkracht CSF, volgde in 2021 i.e.m. 2023 opleiding **Lerend Netwerk Project Talent** en intussen zijn we zelf een **Aankerschool** en is **Caroline projectmedewerker** van het "Ondersteuningsbeleid voor CSF-leerlingen"
 - ➔ Diverse **besluitvormingen** en boeken gelezen rond CSF (zie nascholingen)
 - ➔ **Huidige zorg CSF leerlingen** in lager en middelbaar onderwijs
 - ➔ **Kernteam** gevormd, vize strategie ontwikkelen
 - ➔ **Professionalisering team** = proces
 - Initieren (besef urgentie), Implementeren, Evalueren (continu communiceren)
 - ➔ **Beleidstext** opstellen en uitvoeren
 - ➔ **Implementatie CSF** in zorgsysteem Scoodle
 - ➔ **Vormingen** geven rond thema's CSF op PV's en op vraag binnen Scholengemeenschap
 - ➔ **Collage's workshops** laten uitvoeren, boeken laten lezen en begeleiden
 - ➔ Met het **kleuterteam** volledig traject van signalen doorlopen en eigen signaleringsbeleid uitgewerkt.
 - ➔ **Evaluatie** en rapport bijhouden (doelen, afspraken voortzetten...)
 - ➔ **Ouders** nog meer betrekken in CSF-verhaal
 - ➔ **Taxonomie** van Bloom en Denkstelsel implementeren in thema's
 - ➔ **Zie vorige prioriteit**enplannen [2017-2018 / 2018-2019 / 2019-2020 / 2020-2021 / 2021-2022 / 2022-2023 / 2023-2024 / 2024-2025](#)
- **Toekomstige acties:** zie [prioriteit](#)[enplannen 2025-2026](#) :
 - ➔ **Inventaris** maken **diagnostische leermiddelen** rond CSF en verder hierin investeren
 - ➔ **Op regelmatige basis** terugkoppelen n-aar team (pv...), tussentijds evalueren en bijsturen waar nodig en samenwerken met team
 - ➔ **Communicatie** naar buiten toe
 - ➔ **Vanuit enkele noden** van CSF-if- en compacten en verrijken van weer binnen les
 - ➔ **Leerlijn** plusskassen

Bijlage 9: Voorbeelden sporen visueel zichtbaar aan bord

Voorbeeld 1ste leerjaar

Voorbeeld 3de leerjaar

